

SVEA TANDVÅRD

Proteser

Det finns flera orsaker till varför man saknar tänder. Det vi vet är att ju äldre man blir desto vanligare är det att man inte har kvar alla sina tänder.

Vissa upplever inget besvär av att sakna tänder men om man gör det finns det olika behandlingar för att ersätta dessa tänder.

Idag finns det möjlighet till att ersätta saknade tänder med implantat och porslinsbroar. I vissa fall har patienten inte någon möjlighet till dessa behandlingar.

Proteser

Proteser finns i olika varianter men de delas enkelt in i helproteser och delproteser.

Saknar man alla tänder kan det vara lämpligt med en helprotes och har man några tänder kvar är en delprotes att föredra.

Proteser ersätter förlorad vävnad och tänder och de är uppbyggda i akryl och i vissa fall förstärkt med ett metallskelett. Protoserna sitter passivt i munnen vilket innebär man kan ta ut dem ur munnen vid behov.

Behandlingar med proteser kan ibland anses vara tillfälliga i väntan på de permanenta tänderna och ibland används proteser som en definitiv slutbehandling.

Helproteser

Dessa är uppbyggda helt i akryl, i underkäken täcker den benet som tänderna satt i, och i överkäken täcker den även gommen. Helproteser sitter passivt mot

slemhinnan. De har en begränsning i hur hårt de kan sitta då de sitter med hjälp av en sug effekt.

Delproteser

Till skillnad från helproteser har delproteser ett metallskelett och klamrar som lägger sig mot de kvarvarande tänderna. Delproteser sitter oftast bättre, än helproteser, då de har stöd av tänder. Med hjälp av klamrarna kan man bestämma hur hårt protosen ska sitta. Nackdelen med klamrar är att de kan behöva spännas åt med tiden och då ökar risken för att de går sönder. I vissa fall kan de synas när man pratar och/eller ler.

Hur gör man proteser?

Protoserna framställer man genom att ta avtryck av både över och underkäke. Dessa avtryck skickas till ett tandtekniskt laboratorium.

Andra besöket gör man en första provning av en s.k bitschablon. Den är uppbyggd av en protesbas och på den har man vax. Vid provningen gör man olika markeringar i vaxet, t ex ansiktets mittlinje och läpplinjen när man ler. Man kontrollerar att läpparna sluts som vanligt, utan att de buktar ut eller sjunker in.

Man får en hint av protesens utsträckning och passform. Det händer att protesen inte sitter fast i detta steg men det kan bero på att den är klumpigare pga vaxet.

Tandläkaren kontrollerar även relationen mellan över och underkäke för att få ett funktionellt och estetiskt bett. Om man inte har valt färg på tänderna bör man göra det vid denna provning. Bitschablonen skickar man tillbaka till tandtekniker för framställning av en sk tanduppsättning.

Tredje besöket gör man en provning av tanduppsättning. Den består av en protesbas, vax och denna gång har man tillsatt tänder. Tänderna sitter i vax för att man ska kunna förflytta och justera tänderna vid behov. Vid denna provning kontrollerar man föregående markeringar och även antalet tänder, protesens utsträckning och passform. Patienten får en bättre bild av hur slutresultatet kommer att bli. Här är det viktigt att man är nöjd med färg, form och placering på tänderna samt att käkarna möter varandra jämnt och balanserat. I vissa fall kan det behövas ytterligare provningar innan man är nöjd.

Om både patienten och tandläkaren är nöjda skickas tanduppsättningen till tandteknikern för pressning.

Fjärde besöket har man den färdiga protesen. Här kontrollerar man föregående punkter. Det är viktigt att patienten kan använda protesen och är nöjd med den innan man lämnar ut den. Efter utlämning får patienten gå hem o prova protesen för att sedan komma tillbaka på en kontroll.

Hur bra fungerar proteser?

Protesernas retention är beroende av slemhinnan och käkbenets utformning. Har man bra höjd och bredd på benet skapar det bättre förutsättningar för att protesen ska sitta bra. Har man dock ett tunt och obefintligt ben men en tjock och rörlig slemhinna är förutsättningarna för en behandling med proteser sämre.

Proteser bör ses som ett hjälpmedel mot tandlösheten snarare än fullt fungerande ersättning av saknade tänder.

Skav är vanligt förekommande den första perioden, det kan bero på att protesen är för stor på vissa platser samt att slemhinnan inte är van vid protesen, detta kan enkelt justeras hos tandläkaren och vid mer komplicerade fall bör man skicka protesen till tandteknikern för justering.

Talsvårigheter som dyker upp i form av t ex läspning är oftast övergående efter en tids användning.

Vissa patienter upplever svårigheter att äta med proteserna, det är viktigt att man skär maten i mindre bitar istället för att bita av maten.

Det krävs mycket övning, när det kommer till vardagliga situationer som att prata, skratta och äta mat med proteser. För vissa tar det längre tid än andra innan man får grepp om det. Oftast klarar det flesta av de vardagliga situationerna efter en viss tid användning.

Det är viktigt att komma ihåg att proteser har en begränsad funktion och att de fungerar olika bra beroende på vilka förutsättningar man.

